

Stinas

artiklar 35

INNEHÅLL

- 3 Hälsingelagen och Norrstigen
- 4 Nämforsens hällristningar
- 5-11 Svenska arvet i Estland
- 12-13 Polygoner
- 14-15 A-Teens
- 16-17 Därför betar du dig som du gör på fyllan
- 18 Kan man göra vin av vinbär?
- 19 Glödhoppor (eller Glöhôpper)
- 20 Alla dessa val
- 21-23 Gnuttarna
- 24 Samband mellan symbolen hjärta och muskeln
- 25 Åksjuka
- 26-29 Hur vi människor låter
- 30-31 Visste du att...?
- 32 Sverige i Nato
- 33-35 Streck- och QR-kod

I förra häftet finns texter om Höga Kusten. Jag missade den här. Så den hänger ihop med dem.

KÄLLA: Höga Kustenhotellet

Hälsingelagen och Norrstigen

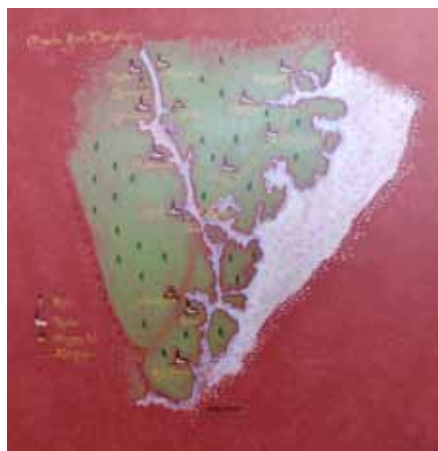
Fungerande vägar var en angelägenhet för staten. Anvisningar om skötsel skrevs in i landskapslagarna. Här i Hälsingelagen från 1300-tal.

Där står att läsa om Norrstigen, om dess sträckning över land och vatten och om dess underhåll.

Vägen med broar skulle vara 5 alnar bred, d.v.s. 3 meter. För byggnation och underhåll svarade byarnas bönder och prästen i socknen. Där bro inte kunde byggas skulle istället färja finnas. I Hälsingelagen sägs att att färjeläge hölls vid Ångermanälven, förmodlingen var det Veda-Hornö som avsågs. Eftersom vattenvägarna var viktiga fanns föreskrifter för segelleden i Ångermanälven. Alla sund med allmän segelled skulle till en tredjedel hållas öppna och inte stängas av fiskeredskap. Om vintern skulle vintervägar stakas över över frusna vatten. Försumrades underhållet blev den skyldige bötfälld. Om någon dog eller skadades för att en väg eller bro var dåligt skött ersattes denne med 7 marker. Benbrott på en vintergammal get gäldades med en örtug*.

Vem som ersattes vid dödsfall framgår inte.

* Örtug, även ortig, är en vikt och ett senare infört silvermynt i de skandinaviska länderna under medeltiden och 1500-talet.

Nämforsens hällristningar

KÄLLA: Broschyr om Nämforsen

Hällristningar har jag skrivit om förut, men det finns en nära koppling mellan dem och de 2 föregående artiklarna. I Nämforsen i Näsåker vid Ångermanälven i Sollefteå kommun, mellan Sollefteå och Junsele, finns 2 600 st. bevarade. Det är ett av världens största hällristningsområden. Där finns hällristningar från 4 500-1 800 f. Kr.

Hällristningsområdet är alltid öppet och det är bara vid snö det inte går att se hällristningarna.

Norrlands fyndrikaste boplats ligger på andra sidan älven.

Vad är en hällristning?

Hällristningar är figurer som huggits, slipats eller knackats in på fast berg och stenblock. I Skandinavien finns 2 typer av hällristningar. De vid Nämforsen är fångstfolkets jägarristningar från stenåldern, 6 000 år gamla. De tillhörde ett samhälle där människorna försörjde sig på jakt, fångst och fiske.

Jordbruksristningarna från bronsåldern i södra Sverige är yngre.

Med sina många ristningar av älgar, båtar, människor, mystiska figurer och symboler har Nämforsen en särställning i ett mycket stort hällristningsbälte som sträcker sig från norska kusten i söder över Sveriges, Finlands och Rysslands skogsområden ända bort till östra Sibirien.

Svenska arvet i Estland

KÄLLA: visitestonia.com

Estlands svenska historia

I Estland kan du finna en stolt svensk historia och svenska gamla anor. Runt om i hela Estland finns otaliga minnesmärken över den svenska perioden.

Svensktiden i Estland tog sin början 1561 då Sverige övertog staden Reval (nuvarande Tallinn), med omnejd. 1710 kapitulerar svenskarna inför den ryska övermakten i Riga. Rent formellt förlorade dock Sverige sina Östersjöprovinser i och med Nystadsfreden 1721.

Precis som det finns ett Svenskfinland, finns det också ett Svenskestland, kallat Aiboland. Dit räknades bl. a. Nuckö (Nooarootsi), Dagö (Hiiumaa), Ormsö (Vormsi), Runö (Ruhnu), Ösel (Saaremaa), Nargö (Naissaar), Odensholm (Osmussaar) och bygden runt Hapsal (Haapsalu) på det estniska fastlandet. Genom historien har Estlands norra och västra kusttrakter, i likhet med Finland, haft en bofast svenskspråkig befolkning. Svenskarna kom till Estland på 1200-talet och de flesta blev fiskare eller jordbrukare.

De flesta estländare med svenska rötter bodde i kustområdena, men även i Tallinn. De hade sina egna skolor där undervisningen skedde på svenska, en egen tidning och under

Estlands självständighetsperiod under mellankrigstiden (mellan första och andra världskriget – 1918-1939, eller 1919-1938 om man så vill) även egna ledamöter i den estniska riksdagen. 1944 flydde merparten av de då drygt 8000 estlandssvenskarna till Sverige. Ur ett historiskt perspektiv har Estland mycket som knyter an till Sverige och på dessa platser i Estland kan du uppleva svensk historia.

Tallinn

Tallinn är Sveriges närmaste huvudstad, bara 38 mil från Stockholm på andra sidan Östersjön. Relationerna mellan Sverige och Estland går långt tillbaka i historien, inte minst under perioden 1561-1721 då Estland formellt tillhörde Sverige. Under 1500-talet var Tallinn (Reval) Sveriges tredje största stad. Därför är det inte så konstigt att Tallinn är full av minnen från svensktiden.

Tallinns gamla stad är uppdelad i 2 delar. Den nedre staden där Rådhus-torget ligger och den övre staden – Domberget (Toompea). På Domberget ligger bland annat domkyrkan, där Gustav Vasas syster Margareta sägs ligga begravd. I Tallinns Domkyrka har flera kända svenskar sina gravar. Här ligger bl. a. fältherren Pontus De la Gardie och hans hustru Sofia Gyllenhielm. Andra sevärdheter med svensk anknytning i Tallinn är Nikolaikyrkan, som byggdes på 1200-talet av tyska köpmän från Gotland. Inne i kyrkan, numera ett

museum, finns målningen Dödsdansen av Bernt Notke – han som gjort skulpturen S:t Göran och draken i Storkyrkan i Stockholm.

I närheten av sandstranden i Pirita ligger också ruinerna av Birgitta-klostret, som fått sitt namn efter det svenska helgonet Heliga Birgitta. Klostret var när det grundades 1407 det största i Livland. I Tallinn ligger även S:t Mikaelsskyrkan där den svenska församlingen huserade fram till andra världskrigets slutskede. Församlingen bestod till stor del av estlandssvenskar. Under den sovjetiska ockupationen, 1944-1991, användes S:t Mikaelsskyrkan som träningslokal för brottare och boxare. Men efter frigörelsen renoverades den och sedan återinvigningen i början av 1990-talet håller man återigen gudstjänst på svenska.

Nya och gamla stadsdelen

Tallinns gamla stad (Vanalinn) är ett världsarv. Där finns flera sevärdheter med svensk historia.

Narva

Narva ligger i norra Estland, i landskapet Idu-Virumaa, på Narvaflodens västra strand. Den är grännsflod mot Ryssland och staden har alltid varit en strategiskt viktig grännsstad. Mitt i staden byggdes det pampigaste rådhus 1665 av Stormaktssverige. Även många vackra och påkostade bostadshus uppfördes av borgare och köpmän vid denna tid. Alldeles intill rådhuset byggdes mot slutet av

1600-talet även ett magnifikt börshus. Det blev det sista från svensk era. I dag finns ett modernt universitet på platsen.

Många svenskar associerar Narva med en av Sveriges största militära triumfer genom tiderna, Slaget i Narva under 1700-talet.

Det var på fältet i Narva vid borgen som Karl XII besegrade den ryska armén. Narva var en viktig stad, då man från stadens fästning kunde kontrollera ett stort område av Ingermanland och Estland.

På fältet väster om staden restes den 18 oktober 1936 monumentet Svenska lejonet till minne av den svenska segern. Det invigdes av kronprins Gustav Adolf.

Monumentet formgavs av stadshusarkitekten Ragnar Östberg och statyn var en kopia av det östra Slottslejonet vid Stockholms slott. Bronslejonet på Narvas hed blev inte långlivat. Det sköts sönder av sovjetiska styrkor våren 1944. År 2000 fick Narva ett nytt lejon. Den avtäcktes av dåvarande vice statsministern Lena Hjelm-Wallén tillsammans med Estlands försvarsminister.

Alla bilder härifrån och nedåt i den här artikeln är egna.

Hermannsburg

(estniska: Hermannii linnus; tyska: Hermannsburg) är en medeltida borg.

Historia

Borgen Narva byggdes av danskarna 1256 och den kallades senare Hermannsburg. Staden Narva och borgen hade en strategiskt viktig plats vid östra gränsen av deras område. Narva såldes till Tyska orden 1347. Storfursten Ivan III av Moskva lät 1492 anlägga Ivangorods fästning på den ryska sidan av floden, mitt emot ordensriddarnas Hermannsburg.

Byggandet av borgen påbörjades av halvbröderna Otto von Luneborg och Dietrich von Kyvel efter att de erövrat östra Estland och stora delar av Ingermanland 1250.

Otto von Luneborg är för övrigt stamfader till den vitt spridda släkten von Rosen.

Tornet kallas Långe Hermann.

Gränsstation mellan Estland och Ryssland

På andra sidan Narvafloden är Ryssland

Vaktorn på ryska sidan av Narvafloden

I bakgrunden syns Narvafloden

Gränsen mellan Estland och Ryssland

Text vid stridsvagnen

På Google Översätt står det så här:

I det här området traskade trupperna på Leningrads front över floden den 25-26 juli 1944. Genom försvaret! Tyska fascistiska trupper och befriade staden Narva.

"Minnestavla över omkomna i strider år 1700

Den uppfördes till minne av Semyonovsk och Preobrazhenskis Peter I-regementen som stred mot mot svenskarna i Slaget om Narva den 19 november 1700. Den svenska armén under Karl XII gick segrande ur striden.

Minnesmärket öppnades 19 november 1900, men förstördes i världskrig och öppnades åter 1 september 1956."

Pärnu

Det ståtligaste svenskmindet i Pärnu är Tallinnporten. Den uppfördes på 1690-talet och hette fram till 1710 kung Carl Gustavporten efter Sveriges kung Karl X. Porten uppfördes efter ritningar av Erik Dahlbergs medhjälpare Paul von Essen som var fortifikationsingenjör. En folksaga berättar att Karl XII en gång skulle ha kommit till Pärnu, förföljd av fienden som hade lyckats sära kungen i handen så att den blödde. När kungen kom fram till Carl Gustafsporten var den stängd. Han bultade med sin sårade hand och blev strax insläppt och därmed räddad undan fienden. Kvar på porten blev några kungliga blodfläckar som Pärnuborna långt in under förra seklet vårdade genom att varje år måla i dem med rödfärg.

Ett annat minne av Karl XII är en hästsko som sitter på huset Riddargatan 21 i centrala Pärnu. Det berättas att hästen tappade skon då kungen raskt red genom staden på väg mot Narva hösten 1700.

Pärnu är och har alltid varit en populär bad- och kurort. Den första anläggningen öppnade 1839 och intresset blev ännu större under 1900-talet. Många turister kom från Tyskland och Sverige och på 1930-talet hade en vissa hotell till och med svensk-språkig personal. Rannahotell är ett historiskt hotell från år 1937 och var lite av svenskarnas Mallorca förr. Hotellet är ett av de mest framstående byggnadsverken i funktionalistisk stil i Estland.

Öarna

Sedan så tidigt som 1200-talet har en svensktalande bondebefolkning bott längs Estlands kusttrakter och på vissa öar. Dagö var länge ett viktigt centrum för svenskarna i Estland. Sverige erövrade Dagö (Hiiumaa) 1563 och ön blev då en del av Svenska Estland. Dagösvenskarna var bland annat bosatta i byarna Kärrdal (Kärdla), Malmas, Röicks, Buskby, Mutas och Hohenholm.

1781 beslutade Katarina II att de flesta skulle deporteras till Gammel-svenskby i nuvarande Ukraina. I dag kan du besöka Korsberget (Ristimägi) där svenskarna samlades i augusti 1781 för att be en sista bön, innan det var dags att utvandra till Ukraina. Det finns även andra öar i Estland som historiskt har haft en bofast svenskspråkig befolkning, t. ex. Ormsö (Vormsi) där flera av byarna har gamla svenska ortsnamn som Saxby, Söderby och Norrby. På Ormsö kan du besöka gårdsmuséet för att lära dig mer om hur estland-svenskarna levde på ön.

Flera av stugorna på Ormsö (Vormsi) är röda vilket påminner om landsbygden i Sverige.

Hapsal

Hapsal (Haapsalu) ligger i västra Estland, cirka 2 timmars bil- eller bussresa från Tallinn och staden har en lång historia bakom sig som kurort. I Hapsal möts du av smala, mysiga gågator och vackra trähus. Mitt i staden står den gamla medeltida borgen.

Vid den romantiska strandpromenaden ligger Kuursaal, en av de finaste träbyggnaderna i Estland. Borgen var under en tid svensk och är delvis byggd av svenskar. Aiboland Museum i Hapsal berättar estlandssvenskarnas historia i Estland.

De allra flesta svenskar känner igen Ilon Wiklands teckningar av Astrid Lindgrens figurer. Föräldrarna skildes när hon var 8 år gammal och hon fick bo hos sin farmor och farfar i Hapsal. Hon var 14 år när hon kom till Sverige, ett ensamkommande flyktingbarn. Sedan 2006 finns Ilons Sagoland i hennes barndomsstad Hapsal, alldeles intill tecknarens barndomshem i Gamla stan. Ilon Wikland skänkte dessutom större delen (cirka 800) av sina originalbilder till estniska staten.

När Ilon Wikland tecknade Mattisborgen i Ronja Rövardotter var Biskopsborgen hennes inspirationskälla.

Tartu

Staden Tartu i södra Estland är landets näst största stad och Baltikums äldsta; den omnämndes redan år 1030. Sverige och Gustav II Adolf har haft en stor inverkan på Tartu under 1600-talet när Estland tillhörde Sverige. T. ex. inrättade Gustav II Adolf en hovrätt och grundade universitetet i staden som är ett av norra Europas äldsta. Än i dag har Tartu en stark koppling till Sverige och framför allt till sin systerstad Uppsala. I Tartu finns Uppsalahuset som är en symbol för städernas nära samarbete.

Från Tallinn kan du resa till Tartu med tåg och buss. Restiden är cirka 2 timmar.

Nuckö Gymnasium

På Nuckö norr om Hapsal levde före andra världskriget cirka 2000 estlandssvenskar. I orten Birkas (Pürski på estniska), strax söder om Nuckö kyrka, låg under mellankrigstiden en estlandssvensk folkhögskola vars verksamhet bl. a. finansierades genom bidrag från Sverige. Bredvid ingången

till kyrkan finns en sten med konung Carl XVI Gustafs autograf från hans besök i Nuckö 1992.

Under hösten 1944 lämnade nästan alla estlandssvenskar sina hem och därmed tystnade det svenska språket i denna del av Estland. Så småningom försvann också de gamla estlandssvenska byarna. I dag har man upptäckt vilket kulturarv som fanns på Nuckö och myndigheterna har beslutat att ta tillvara de svenska traditionerna på ett gymnasium i Birkas där man bl. a. studerar svenska som första främmande språk.

Nuckö Gymnasium (Noarootsi Gymnasium) är en internatskola på Estlands västkust.

Flera öar i Estland har en utpräglad svensk historia. En del öar har därför både en estnisk och en svensk form, d.v.s. både ett estniskt och ett svenskt namn.

För ett litet land som Estland har Östersjön alltid haft en stor betydelse.

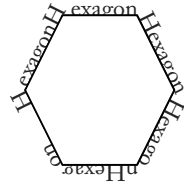
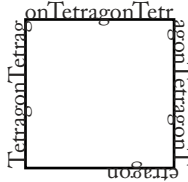
Kustens folk

Genom historien har nordvästra Estlands kusttrakter, i likhet med Finland, haft en bofast svenskspråkig befolkning, s. k. estlandssvenskar.

Ösel, Dagö, Runö, kulturella Kynö och över 2000 öar i Estland.

POLYGONER

KÄLLA: Wikipedia, eddler.se

Polygoner eller månghörningar är ett samlingsnamn för 2-dimensionella geometriska figurer. De har fått grekiska namn efter motsvarande räkneord med efterledet -gon, vinkel.

Alla polygoner har lika många sidor som hörn. Polygoner där alla inre vinklar är mindre än 180 grader ($^{\circ}$) kallas konvexa.

Regelbundna polygoner

I regelbundna (eller reguljära) polygoner, som de på den här sidan, är alla sidor lika långa och alla vinklar lika stora.

Dit hör:

Triangel/trigon (tri: 3). Vinkeln i alla 3 hörn är 60° . Vinkelsumman är $60 \times 3 = 180^{\circ}$.

Kvadrat/tetragon (tetra: 4). Vinkeln i alla 4 hörn är 90° . Vinkelsumman är $90 \times 4 = 360^{\circ}$.

Pentagon (penta: 5). Vinkeln i alla 5 hörn är 108° . Vinkelsumma 540°

Hexagon (hexa: 6). Vinkeln i alla 6 hörn är 120° . Vinkelsumma 720°

Heptagon (hepta: 7). Vinkeln i alla 7 hörn är 129° . Vinkelsumma 900°

Oktagon (okta: 8). Vinkeln i alla 8 hörn är 135° . Vinkelsumma 1080°

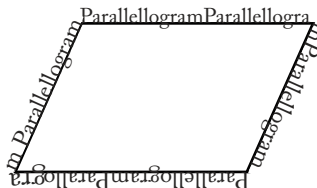
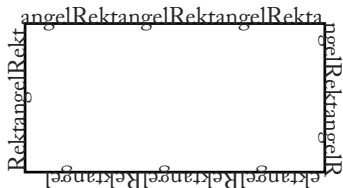
Nonagon (nona: 9). Vinkeln i alla 9 hörn är 140° . Vinkelsumma 1260°

Degagon (dega: 10). Vinkeln i alla 10 hörn är 144° . Vinkelsumma 1440°

Oregelbundna polygoner

Om någon inre vinkel är större än 180° är polygonen konkav.

I rektangeln och parallelogrammet här är långsidorna dubbelt så långa som kortsidorna.

A-Teens

Jag skrev för ett tag sedan om juniorversioner av olika underhållningsgrejer.

En av dem var A-Teens. Från början hette de ABBA Teens med bakvänt andra B lika som originalet, men på begäran från Björn Ulvaeus och Benny Andersson från ABBA, fick gruppen byta namn till A-Teens för att undvika förväxling.

Vad jag aldrig har vetat var att gruppen bildades (1999) inför 25-årsjubileumet av ABBA:s Eurovisionseger med Waterloo i Brighton i England 1974. Audition till gruppen gjordes på deras dansskola.

A-Teens (som nu hade kunnat döpa om sig till Ej teens) består av Marie Serneholt, Amit Paul (båda födda 1983), Dhani Lennevald och Sara Lumholdt (båda födda 1984), alla från Stockholm.

Deras första album – som ABBA-Teens var The ABBA Generation, med bara ABBA-discocovers. De släppte även några singlar med ABBA-covers.

ABBA-låtarna

I maj 1999 debuterade de med singeln ”Mamma Mia” och i augusti samma år släpptes debutalbumet The Abba Generation.

På albumet finns låtarna:

Mamma Mia
Gimme! Gimme! Gimme! (A Man after Midnight)

Super Trouper

One of Us

Voulez-Vous

S.O.S.

Dancing Queen

Take a Chance on Me

Lay All Your Love on Me

The Name of the Game

Our Last Summer

En singel som inte finns på albumet släpptes, ”Happy New Year”.

Originalet släpptes 1989, den här 1999 – med uppdaterat årtal i texten.

Andra låtar

Andra låtar som gruppen släppt som jag känner igen inkluderar ”One Night in Bangkok” (från Chess, alltså skriven av ABBA:s Björn och Benny) och Elvis ”Can’t Help Falling in Love”. Albumet ”New Arrival” innehåller trots namnets likhet med ett ABBA-album, inte ABBA-covers.

One Night in Bangkok är med.
"Have a Little Faith in Me" är skriven
av bl. a. Johan Becker som jag inter-
vjuade för Öbackabrus i december
2020.

Comebacken

Comebacken kom som mellanakt i
Melodifestivalens första deltävling den
3 februari i år. Men de hade tankar
själva innan på att göra något i år.
Det var Marie Serneholt som tog
initiativet till att samla ihop alla 4 nu.

Efter uppbrottet för 20 år sedan har
hon varit både deltagare och program-
ledare i en rad program, Sara har ägt
en poledansstudio. Killarna och
numera även Sara har lämnat under-
hållningsbranschen.

Därför betar du dig som du gör på fyllan

Forskarna förklarar de 5 dumaste sakerna du gör när du är full.

Efter att ha läst det här faller mycket på plats.

Efter en hård utekväll spelas alla mindre kloka beslut från gårdagen upp som en film och vi vill bara sjunka genom sängen där vi ligger i vår bakfylla.

Här är de vetenskapliga förklaringarna varför vi betar oss som vi gör när vi är fulla.

1. Anledningen till att man säger och gör saker man egentligen inte menar.

Fulla personer säger det nyktra människor går runt och tänker. Men enligt den här forskningen behöver inte alkohol vara det sanningsserum det ofta utges för att vara.

Det första som påverkas när man dricker är funktionerna i hjärnans frontallob. Den styr förståelsen för sociala regler, impulskontrollen och andra karaktärsdrag som är typiska för den intelligenta människan.

Ju mer vi dricker desto mindre självmedvetna blir vi.

På det stora hela så finns alltså inga vetenskapliga bevis som stödjer att vad mitt fulla jag säger faktiskt är vad mitt nyktra jag vill.

2. Varför man äter massa skräpmat.

Det spelar ingen roll om jag bara dricker algsmoothies och äter RAW-food på veckorna.

När helgen och utgången kommer förvandlas jag till en person som vill ha jordnötsringar intravenöst.

Jag har avslutat varje utekväll så långt jag kan minnas med 6 cheeseburgare och oanständiga mängder pucko.

Jag lär alltid förbli en slav för det här.

Den här forskningen menar dock att jag mer eller mindre inte har något val. När man dricker alkohol får man ett snudd på oemotståndligt sug efter flottig mat automatiskt, så indirekt säger forskningen att det inte är mitt fulla jag klockan halv fyra som fattar beslutet att äta nutella direkt ur burken – det bestämde den första ölen jag tog 10 timmar tidigare.

3. Att man fyller-smsar sitt ex ”Jag älskar dig och vill att vi blir tillsammans igen”.

Många känner säkert igen sig.

Enligt en forskare vid universitetet i Missouri i USA visste jag precis vad jag gjorde när jag skickade sms:et – problemet var bara att alkoholen tagit bort alarmsignalen i hjärnan som vanligtvis brukar varna mig när jag är på väg att göra något dumt.

Så kom ihåg det nästa gång du fyller-smsar ditt ex. Du vet precis vad du håller på med – ditt fulla jag kommer dock inte bry sig.

4. Orsaken till att man går hem med människor man inte skulle göra om man var nykter.

Just då såg tjejen i baren ut som Nicole Kidman.

Dagen efter berättar mina kompisar att personen jag hånglade oblygt med mitt på dansgolvet verkligen inte var min typ. När jag såg henne igen märkte jag att så faktiskt var fallet och det finns tydligen en förklaring till det.

Massvis med forskning stödjer att människan ofta attraherats av symmetri i ansiktet hos motparten.

I onyktert tillstånd så störs förmågan att upptäcka symmetriska drag på andra människor vilket kan leda till överraskande val av hängelpartner! Människor du vanligtvis inte attraheras av blir helt plötsligt rena drömmar att beskåda och man vill inget hellre än att sätta tänderna i dem.

Jag tycker detta härligt fenomen, då man får upptäcka former av skönhet man inte visste att man ville ha!

5. Förklaringen varför man tappar bort saker.

"I'm stuck in an infinite loop and can't stop dropping the phone." - Imgur

Finmotorik och minne är 2 bra grejer att ha om man vill behålla sina personliga ägodelar. Tyvärr försämras båda de här egenskaperna hos mig i takt med att jag dricker och är bidragande orsaker till att de 3 senaste mobiltelefoner jag ägt numera ligger

på havets botten. Vem var det som bestämde att man måste fira midsommar vid vattnet? Med obligatorisk båtåkning?

Egentligen är det inte så konstigt att mobiltelefonen hamnar på villovägar.

Dina muskler är faktiskt inte kapabla att finjustera rörelsen som ska leda mobilen till fickan.

I kombination med att alkoholen försämrar ditt minne så är dina prylar nästan ämnade att hamna på villovägar. Kedjereaktionen av motorisk klumpighet och det faktum att du glömmer var prylarna egentligen hamnar resulterar många gånger i borttappade saker.

KÄLLA: newsner.com

KAN MAN GÖRA VIN AV VINBÄR?

Svarta och röda skogsvinbär växer vilt i Norden och över stora delar av norra halvklotet. Förädling av de vilda till olika namnsorter startade på 1700-talet.

Svarta vinbär är nära släkt med krusbär och finns i en korsning som kallas krusvinbär.

Vita vinbär är en färglös mutation av de röda. De rosa är en blandform av röda och vita.

I röda och vita vinbär finns en naturlig, hög syra. Ett möjligt alternativ till det citrussyrliga?

Inte bara bären utan hela busken svarta vinbär doftar aromatiskt och bladen sätter underbar smak på saft och te.

Ja, man kan göra vin av vinbär. Men jag tänker inte uppmuntra till det och berätta hur.

Jag håller mig till svartvinbärssaft till fikat och rödvinbärssdricka till maten.

KÄLLA: land.se, receptfavoriter.se

Glödhopper (eller Glöhopper)

KÄLLA: issuu.com

Glöhopper som vi säger i Hälsingland, är ett ojäst bröd som ursprungligen gräddades på röd glöd.

Naggande goda!

Gräddas i stekpanna på spisen eller på häll, blir cirka 35 st

Recept

1 liter filmjölk

3 deciliter sirap

4 teskedar bikarbonat

4 teskedar salt

Cirka 14-16 deciliter rågsikt

Gör så här

1. Blanda allt utom mjölet i en stor skål eller bakmaskin. Rör ner 14 dl av mjölet lite i sänder.

Komplettera med mer mjöl om degen känns för lös, den ska vara kletig men fast.

2. Lägg degen på mjölat bakbord och forma till en längd. Dela längden i cirka 35 bitar. Platta till varje del ordentligt med mjöl. Kavla ut bitarna till runda kakor ca 1 centimeter tjocka, vänd ett par gånger och avsluta ev. med kruskavel.

3. Borsta av mjölet med en brödpensel. Stek dem i stekpanna, gärna i gjutgärn och utan smör, på medelhög värme cirka 30 sekunder per sida eller tills de har fått lite färg. Låt svalna under bakduk till hanterbar temperatur.

Äts, helst lite varma, med smör och ost eller messmör

Alla dessa val

Jag har aldrig gillat bufféer, även av andra anledningar än att jag i vissa fall vare sig ser att läsa på skyltar eller när själva maten för att det är högt och mycket folk.

Julafton hemma undantagen.

Att förväntas välja mat precis när jag måste äta för att hinna med saker jag ska göra ger mig panik.

Ska jag på restaurang letar jag gärna upp menyn på nätet i förväg (vilket kan vara svårt då en googling kan leda en in på något inaktuellt).

Då bestämmer jag även gärna några olika alternativ, för att slippa göra det valet i all hast om något inte finns.

Härom månaden läste jag ett inlägg på sociala medier från en offentlig person som inte heller gillar bufféer. Även han med ”lite diagnosig hjärna” som han själv uttrycker det.

Så där fick jag lite sammanhang.

Visst kan det vara både trevligt och bra att få välja. Men ibland gör det faktiskt mer skada än nytta.

TILL STINA!

Illustrated 29/7-90
Jan G. Ullin

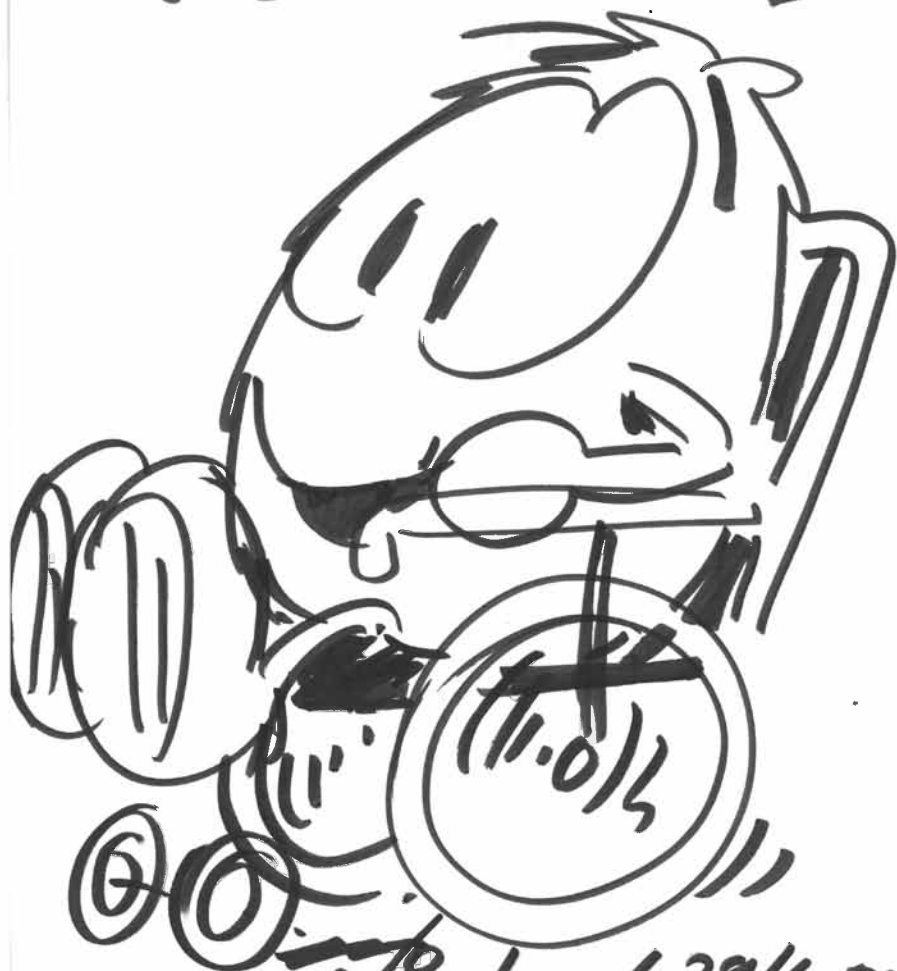
TILL STINA!

LÅNGHED 28/6-90
Ann G. W. A.

TILL STINA!

29/6-89
Sen. G. M. V.

Samband mellan symbolen hjärta och muskeln

Jag försökte ta reda på varför både orgsnet och symbolen kallas hjärta när det är vitt skilda saker.

Det enda verkliga sambandet är ju egentligen att man kan känna en del känslor fysiskt i muskeln hjärtat.

En sak är då iallafall säker. Om våra anatomiska hjärtan såg ut som symbolen, skulle vi ha mycket svårare att pumpa blod genom våra kroppar.

Men vänder man på det (vilket kanske är det mest logiska att göra) finns det lite olika teorier om utseendet. Alla dock anatomiska och inte passande i det här häftet.

Det hjärtanen har gemensamt är ju dock färgen.

KÄLLA: bigthink.com

Åksjuka

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: doktor.se

Åksjuka, eller rörelsesjuka som det också heter, uppstår när hjärnan får motstridiga signaler från ögon, balansorgan och ledsinne. Det kan komma under alla sorters resor och leda till illamående och kräkningar. Det finns mycket du kan göra själv för att undvika att bli åksjuk.

Vad är åksjuka?

Åksjuka kan komma vid resa med alla sorters färdmedel, som t. ex. bil, båt, buss, tåg eller flyg. Det är vanligt med åksjuka hos barn, allra vanligast är det i åldern 2 – 10 år. Risken att få åksjuka brukar sedan minska i vuxen ålder. Gravida kan bli extra känsliga för att bli åksjuka och personer med migrän verkar ha en större benägenhet att utveckla åksjuka.

Orsak till åksjuka

Kroppens balansorgan har till uppgift att registrera vilken position huvudet befinner sig i och vilken ev. riktning vi rör oss i. Kroppens ledsinne berättar för hjärnan hur vi sitter, står, ligger eller rör oss. Signaler från ögonen ger också information om huvudets och övriga kroppens position. Åksjuka uppstår när signalerna från ögonen och ledsinnet inte stämmer överens med signalerna från balansorganet.

Symtom

Åksjuka börjar ofta med att du känner dig trött, gäspar eller har svårt att koncentrera dig. Sedan kommer en känsla av illamående som kan bli så stark att du vill kräkas. Åksjuka kan också ge huvudvärk, yrsel, kallsvettning, luktkänslighet, blekhet, hjärtklappning

Vad kan jag göra själv?

Om du åker bil är det bra att sitta i framsätet och ta paus då och då för att hämta frisk luft.

Åker du snabbtåg är det bra att ta en plats i mittgången där tåget lutar minst och i färdriktningen.

Om du åker båt är det bra att sitta i mitten av båten eftersom det gungar minst där och allra helst vara utomhus.

Vid resor med buss och flyg kan det hjälpa att sitta långt fram i bussen/kabinen.

Andra tips som minskar risken för åksjuka:

Titta ut, på vägen eller horisonten. Försök att inte oroas för åksjuka. Se till att du inte är hungrig. Slut ögonen och slappna av.

Behandling

Det finns receptfria läkemedel som du kan ta innan resan, som minskar risken för att få åksjuka. Det finns även gummiarmband med läkemedel i. Dessa passar inte barn, de finns bara i vuxenstorlek och ska sitta åt.

Hur vi människor låter

KÄLLA: Wikipedia, svt.se

Tyngre och längre stämband ger en mörkare röst, lättare och kortare stämband ger en mörkare röst.

Ansträngda röster anses ofta mindre attraktivt än röster som låter avslappnade och lugna.

Dialekt

En dialekt (av grekiska **διάρλεκτος**; *diárlektos*) eller ett mål (folkmål, sockenmål, bygdemål, allmogemål) är en språklig varietet med regional (geografisk) bas och viss tidsmässig konstans i motsats till sociolekter som har sin bas i en social grupp, t. ex. en samhällsklass.

Slang och jargong är andra varieteter. Idiolekter är enskilda individers språk.

Dialekt används även om specifika varianter av språk som inte avser mänsklig kommunikation, t. ex. datorprogrammeringsspråk.

Dialekt står i motsättning till standardspråk, men det finns ett kontinuum från neutralt och regionalt standardspråk via utjämnad dialekt till genuin dialekt (folkmål, bygdemål).

Avgränsning

Ofta menas att en dialekt talas av invånarna i ett visst område, såsom ett landskap eller en socken. Detta är inte alldeles sant, då gränserna är ganska mycket suddigare än så, men det är den vanligaste definitionen.

Man kallar normalt gränsen för ett dialektalt drags utbredningsområde för en isogloss. När flera isoglosser faller i varandra kan man börja tala om ett dialektområde. Det finns inga skarpa gränser för när en dialekt slutar och en annan tar vid; i stället ackumuleras de språkliga förändringarna över ett dialektkontinuum.

Skillnaderna mellan standardspråket och områdets dialekt tenderar även vara mindre markerad hos högutbildade som i stor omfattning behöver använda skriftspråk eller kommunicera nationellt, och historiskt har en starkt dialektal brytning ofta även betraktats som sociolekt. Det kan möjligen relatera till att ekonomiska och sociala skillnader mellan huvudstaden och regionerna påverkat synen på dialekterna i centrala sociala sammanhang, så att de förknippas med olika prestige. Likaså har lärare försökt använda ett mera skriftspråkligt språkuttryck för att hjälpa eleverna till bättre förståelse och ibland har dialektdelar undertryckts i skolmiljön som "felaktiga" eller "olämpliga".

Dialektnivåer

Inom språksociologin talar man om fyra nivåer av dialektanvändning:

Neutralt standardspråk är den standardform, vanligtvis med ett etablerat skriftspråk, som understöds av institutioner och överskuggar de andra varianterna (se vidare stycket Språk eller dialekt nedan). Ett exempel är rikssvenska, vars uttal i sen tid utvecklats som ett artificiellt uttal av

det alltmer standardiserade skriftspråket; rikssvenska är den svenska som på 1900-talet har använts i media och som lärs ut som främmande språk. Nynorska är ett standardsspråk som konstruerats som kompromiss mellan talade dialekter.

Regionalt standardspråk innehåller vissa regionala drag, t. ex. uttal, men röjer inte någon preciserad geografisk härkomst. Vissa nyhetsuppläsare i TV, radio och andra talade media kan sägas tala regionalt standardspråk. Svenskan har grovt taget 6 varianter av regionalt standardspråk: ett sydsvenskt, västsvenskt, uppsvenskt, norrländskt, gotländskt och finlandssvenskt standardspråk.

Utjämnad dialekt skiljer sig på flera punkter från standardspråk, men förstås väl av andra som inte talar dialekten. Man hör lätt på en utjämnad dialekt ungefär varifrån talaren härstammar.

Genuin dialekt är normalt svår att förstå för utomstående. Grammatik, ordförråd och uttal skiljer sig väsentligt från standardspråket. Till de få genuina dialekter som överlevt i Sverige i dag hör dialekterna gutniska, jämtska, härjedalska, bondska och några varianter av dalmål, t. ex. älvdalska. I Österbotten i Svenskfinland lever genuina svenska dialekter kvar i högre grad. Staden Närpes har en av de mest säregna.

En genuin dialekt har som standardspråket en tradition som indikerar vad som kan anses vara korrekt språkanvändning i respektive

språkrum. Den etablerade svenska termen för genuin dialekt var på 1800 och 1900-talen folkmål. Folkmål anses i Nationalencyklopedin vara föråldrat i vetenskaplig framställning, men används fortfarande i aktuella verk som Ordbok över Finlands svenska folkmål.

Vad som är vad är delvis en politisk/kulturell definition, som baserar sig på vad som används formellt i radio/TV. Det är talspråk som omfattas av dessa termer, medan dialekt oftast knappt förekommer i skrift, utöver återgivande av talspråk.

Användning av särpräglade dialekter förekommer, mer eller mindre korrekt, för speciella effekter, t. ex. i komedi, eller gestaltning av en specifik, typisk miljö, såsom 1800-talets Småland.

Sociolekt

Den språkliga variation som utmärker en social grupp.

Den är därmed en del av sociolingvistik. Sociolekter skiljer sig från dialekter, som syftar på en regionalt avgränsad variation.

Sociolekter är ofta regionalt begränsade då en social grupps språk kan skilja sig från plats till plats. På motsvarande sätt kan en dialekt inbegripa flera sociolekter, eftersom ett regionalt avgränsat område ofta inhyser flera olika samhällsgrupper. Den geografiska och den sociala språkliga variationen samverkar på så sätt med varandra. Sociolektala drag har därmed också dialektal funktion.

Uppkomst

Uppkomsten av en sociolekt kräver att det finns en social struktur, eftersom det är skillnaderna mellan strukturens olika delar som ger upphov till variationer i språket. Hur sociolekten sedan bevaras beror på hur homogen, likformig, den språkliga miljön är.

Yrkesgrupper som i sitt arbete samtalar mycket med utomstående, t. ex. tjänstemän av olika slag, får en större språklig variation än yrkesgrupper som arbetar i en mer sluten miljö, t. ex. fabriksarbetare.

Mått på social status

En indelning av ett samhälle i sociala skikt grundas på en indelningen av olika socioekonomiska villkor som

människor lever under. I Sverige används benämningen socialgrupp, medan man i t. ex. Nordamerika och Storbritannien använder sig av ett s. k. social index.

Vardagligt används i Sverige benämningarna arbetarklass, medelklass och överklass, alternativt arbetarklass och lägre och övre medelklass.

Inom svensk språkforskning samma socialgruppsindelning som inom svensk statistik.

Denna indelar grupperna efter yrken, baserat på utbildning som krävs, vilket ansvar yrkesrollen innebär, samt lön. Socialgrupp 1 innefattade högre tjänstemän och företagare, grupp 2 lägre tjänstemän och småföretagare och grupp 3 arbetare.

Socialgruppsindelningen utgör ingen exakt indelning, utan kan jämföras med den vaga skillnaden mellan arbetare och tjänstemän. Den kan dock användas för att visa på en ungefärlig skillnad och att göra den lättillgänglig.

Språkliga variabler

Åtskillnad av sociolekter undersöks genom de språkliga variablerna hos de olika sociala skikten inom ett begränsat område.

Språkliga variabler är skillnader, som framkommer genom uttal (fonologiska variabler), ordval (lexikala variabler) samt särskilda uttryck. I Sverige är det vanligare med skillnader i uttal och ordval än i grammatik.

Genom sociolingvistisk forskning har det visat sig att den språkliga variationen är större i de lägre sociala grupperna. Ofta anses de sociolekter som talas av folk i lägst samhällsställning i en region som fulare.

Exempel på språkliga variabler:

Fonologiska variabler

r-ljudet, uttal med bakre eller främre r, eller båda delarna

l-ljudet, tunt eller tjockt l-ljud

uttalet av är – är, ä eller e

korta i och y blir e och ö (ex. fisk/fesk, kyrka/körka)

långa ä uttalas som e (räv/rev)

kex med k- eller tje-ljud

Lexikala/semantiska variabler

hink eller spann

jämte eller bredvid

betydelse av grina – ”skratta” eller ”gråta” (kan ev. höra ihop med att engelskans grin betyder le)

betydelse av tjacka – ”köpa” eller ”sälja” eller ”bruka amfetamin”;

ha sönder, ta sönder eller göra sönder

Undersökningsmanual

För att undersöka den språkliga variationen mellan olika sociala grupper kan följande manual användas.

Dela in ett urval av människor i undersökningsområdet i sociala grupper.

Välj ut några betydelsefulla språkliga variabler.

Intervjua människor med varierande social bakgrund och anteckna vilken form av de utvalda variablerna de använder.

Gör tabeller som visar användningen av de olika variablerna inom de valda sociala grupperna.

Ursprung

Sociolekt introducerades av Göran Hammarström vid Uppsala universitet på 1950-talet och är belagd skriftligt i en av hans skrifter 1960.

Fenomenet beskriver omnämns däremot redan omkring 1680 i boken ”En Svensk Orde-Skötsel”, där Samuel Columbus skriver om språkliga variationer mellan olika sociala grupper.

Columbus beskriver bl. a. hur hovfolket hade ett tunt l-ljud medan enklare folk hade ett tjockt. Idag är det tunna l-ljudet vanligt förekommande i Sverige, främst i städer och tätorter, medan det på landsbygden är vanligare med tjocka l-ljud.

Alltså existerar fortfarande de sociala skillnaderna i uttal av l-ljud om än i mindre utsträckning.

Visste du att...?

Om någon svalt något olämpligt

Om någon svalt en peng har vi sett i Emil i Lönneberga att man kan äta vetebullar och så kommer den ut den naturliga vägen.

Om någon svalt något som är större än 6 centimeter tar det inte den vägen genom tarmsystemet och kommer ut. Man måste till sjukhus.

Om någon svalt ett knappbatteri, som sitter i många apparater nu för tiden, kan man minska skadan med hjälp av honung.

Grejen både i första och sista exemplet är att bädda in föremålet i magen.

Nästa borttagna diagnos

Tidigare skrev jag om att diagnosen ADD är borttagen.

Nu kommer nästa nyhet.

Diagnosen Aspergers finns fortfarande i svensk hälso- och sjukvårdsklassifikation, men har nästan helt slutat användas.

Personer som tidigare skulle ha fått en aspergersdiagnos får numera diagnosen autism.

Apartheid = separaritet

Växla arbetsställning

Att växla mellan att sitta och att stå under arbetsdagen är bra för ländryggen, blir den för stilla för länge blir den stel och ond och det ger i förlängningen problem med andra delar av kroppen.

Om du jobbar vid en dator eller något stillasittande vid ett bord som är höj- och sänkbart kan det, om det går, vara en idé att stå och jobba ibland. Innan du får problem. Det är inte helt ovanligt att det är sådant man kommer på när problem redan uppstått.

Kan du datumen?

Den 9 februari var det 50 år sedan ABBA vann Melodifestivalen med Waterloo.

Herrey's vann för 40 år sedan med Diggi-loo, Diggi-ley, den 25 februari.

Att vinna Eurovision Song Contest med startnummer 1

I lottning fick Sverige startnummer 1 i finalen av Eurovision Song Contest 11 maj.

Senast startnummer 1 vann var det faktiskt Sverige, Herreys den 5 maj 1984 i Luxemburg.

Den här gången skulle det förstås vara extra speciellt, att vinna med startnummer 1 på hemmaplan.

Slopad straffrabatt för unga

Den 17 november 2021 beslutade riksdagen att ta bort straffrabatten för dömda brottslingar 18-21 år. 1 januari 2022 trädde det i kraft. Än så länge gäller ändringen bara brott som ger fängelse i 1 år eller mer.

Böter

Sommaren 2023 såg jag ett gäng unga killar i fin bil mitt på stan mitt på dagen under pågående marknad bli stoppade av polisen och bötfällda för det då ganska nya brottet Förargelseväckande beteende genom hög musik.

2000 kronor i böter kostade det misstaget.

Tidigare när man hört brottsrubriceringen Förargelseväckande beteende har det gällt offentlig urineri, vilket ger böter på 1500 kronor.

Elchockvapen

Energiutladdningen från elchockvapnet slår ut nervsystemets signaler, vilket innebär förlust av neuromuskulär kontroll. Personen det används mot hamnar i ett stelt, krampliktillstånd. Risken att hjärta eller pacemaker skulle påverkas är väldigt låg.

KÄLLA: SVT, Facebook, Violin MD på Youtube. Podden Livshjulet, autism.se, forskning.se, Chiropractor Alex Tubio på Youtube, naturvardsverket.se

Ny avfallslag

Från 1 januari 2024 gäller krav på utsortering och separat insamling av bioavfall från hushåll och verksamheter. Bestämmelserna har ersatt tidigare krav gällande insamling av matavfall.

Följande lagstiftningar är tillämpliga för matsvinn och matavfall:

Avfallsdirektivet (2008/98/EG)

Kraven är kopplade till införandet av avfallsdirektivets (2008/98/EG) artikel 22 om bioavfall och innebär att EU:s medlemsstater ska säkerställa att bioavfall antingen separeras och materialåtervinns vid källan, eller samlas in separat och inte blandas med andra typer av avfall.

Miljöbalken (1998:808)

Avfallsförordningen (2020:614)

Föreskrifter om undantag från krav på utsortering, separat insamling och fastighetsnära insamling av bioavfall (NFS 2023:11)

Hantering av livsmedelsavfall från exempelvis butiker omfattas dessutom av särskilda krav enligt lagstiftningen om animaliska biprodukter.

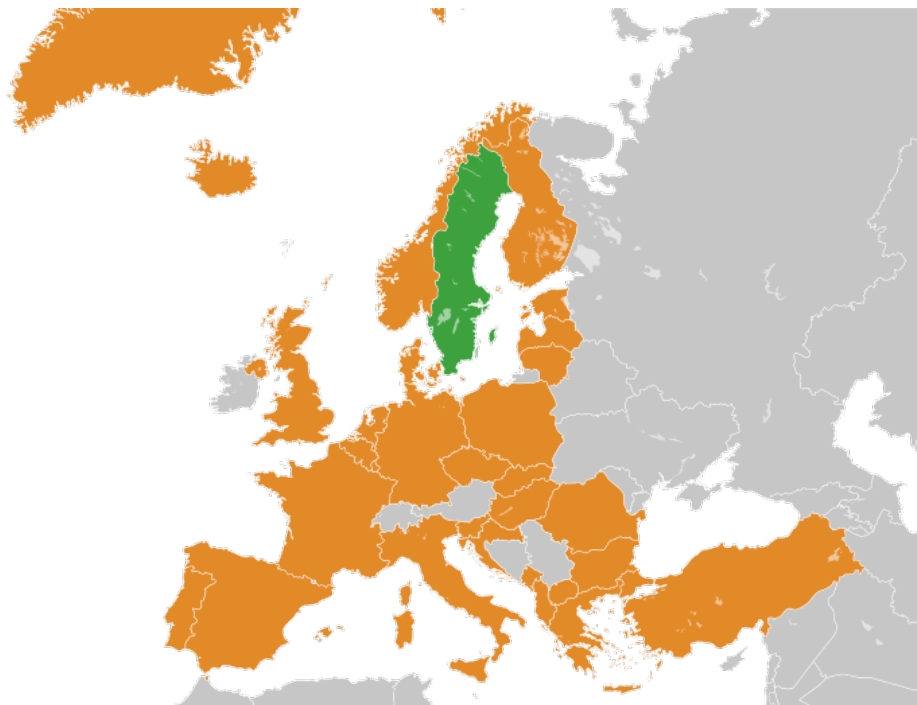
Bokstäver och siffror

Vårt alfabet är latinskt. Medicin och vetenskap använder latin och grekiska.

Vårt siffersystem är faktiskt arabiskt, hur konstigt det än kan verka, med tanke på hur det arabiska skriftspråket ser ut.

Sverige i Nato

Efter flera turer blev så det sista klart
den 7 februari 2024.

Streck- och QR-kod

Streckkod

Streckkod är ett sätt att skriva information så att den enkelt ska kunna automatiskt avläsas optiskt, antingen fotoelektriskt eller genom automatiska bildanalysmetoder.

Avläsningen sker vanligtvis med en streckkodsläsare.

Historik

Den första streckkoden som dessutom kunde avläsas, ”Piltavlan”, uppfanns 1949 och patenterades 1952 av de amerikanska ingenjörerna Norman Woodland och Bernard Silver.

De fick idén att kombinera bioprojektorernas optiska avläsning av ljudspåret med morsealfabetets korta och långa signaler. Eftersom prickarna var för små för att kunna avläsas effektivt ersattes strecken och prickarna med olika breda koncentriska linjer, vilket dessutom betydde att den såg likadan ut oavsett hur den vreds. Streckkodsläsaren tillverkades av en 500-watts glödlampa. Först på 1960-talet hamnade streckkoderna på butiksvaor och glödlampan i streckkodsläsaren ersattes med laser. De första varorna i Sverige som försågs med streckkoder var ett antal av Blåvitts produkter som lanserades 1978. Det dröjde dock in på 1980-talet innan merparten av dagligvaror försågs med streckkod och först på 1990-talet blev det i Sverige normalt att läsa av dem automatiskt i kassan.

Användning

Märkning av varor

Koderna EAN-13 och EAN-8 används för märkning av artiklar och varor i handeln och i varudistributionskedjan.

De administreras av den globala GS1-organisationen i respektive land, men bygger på en global standard och tillämpning.

För EAN-13 gäller att de första 2/3 siffrorna anger nationella GS1-organisationen i landet från vilket numret är abonnerat.

För abonnemang utfärdade i Sverige gäller talet 73 (egentligen 730-739).

Automatisk postsortering

För automatisk postsortering används en annan streckkod.

Den kan tryckas med fluorescerande färg, som nästan inte syns alls i vanlig belysning, men som framstår mycket klart i ultraviolett belysning. Sorteringen kan därför göras utan att störas av annat som kan finnas skrivet eller tryckt på kuvertet.

Programmering av videobandspelare

Under 1980-talet släppte hemelektronik tillverkaren Panasonic en metod för programmering av inspelningar på videobandspelare som gick ut på att läsa av streckkoder med en ljuspenna som i sin tur kunde programmera videobandspelare av samma märke. Tanken var att tidningar skulle

publicera streckkoder i sina TV-tablåer för enkel programmering men Panasonic hade åtminstone i Sverige problem att få tidningar att nappa och valde därför att själva publicera streckkoder för de populäraste programmen i annonser i *Röster i radio-TV*.

1989–1991 publicerade Svenska Dagbladets bilaga Magasinet streckkoder för vissa av programmen i TV-tablåerna för Kanal 1 och TV 2 som då kunde användas för programmering av videobandspelare av 2 olika fabrikat.

QR-kod

QR-koder används mer och mer i olika former av annonser, då koderna enkelt kan läsas och avkodas av dagens smartphones.

QR-kod (Quick Response), är en patenterad och namnskyddad standard för rutkoder, tvådimensionella koder för optisk avläsning.

Den utvecklades av det japanska företaget Denso 1994 för att lösa EAN-kodens begränsningar och är mycket vanlig i Japan.

Datatermgruppen har föreslagit det svenska namnet rutkod för att likna streckkoden.

QR-koder har på senare tid blivit vanliga i stora delar av världen, bl. a. för att olika former av rutkods-läsare finns tillgängliga eller färdiginstallerade som appar i de flesta mobiltelefoner och surfplattor.

Även i Sverige har användningen av QR-koder ökat. 2012–2013 ökade användningen med cirka 46%, mest i åldersgruppen 15–22 år.

Enligt en kanadensisk undersökning 2010 växte användningen av QR-koder mycket snabbt i Nordamerika och förväntades öka även i andra delar av världen.

Uppbyggnad

De likadana fyrkanter som finns i 3 av QR-kodens hörn visar avläsningsprogrammet vilken yta som ingår, medan den streckade linjen mellan innerhörnen anger upplösningen på koden.

Den fjärde, mindre fyrkanten talar om i vilken riktning avkodningen ska ske.

En QR-kod kan innehålla betydligt mer information än en endimensionell streckkod (t. ex. EAN-kod) på samma yta, vilket gör att kompletta hyperlänkar och olika tecken enkelt kan inkluderas.

Maxkapacitet

Enbart decimala siffror: 7 089 tecken

Bokstäver (versaler), siffror och andra tecken blandat: 4 296 tecken

Binära ord à 8 bit: 2 953 byte

När informations-mängden är större än vad som ryms inom en QR-symbol kan flera läggas bredvid varandra.

Användning

En del transportföretag använder QR-koder som kan innehålla adresser både till mottagare och avsändare.

QR-koder kan även innehålla kontaktuppgifter, likt ett visitkort. Koden kan då scannas in till en elektronisk adressbok och automatiskt lägga till uppgifter såsom namn, telefonnummer och adresser.

I och med att många modernare mobiltelefoner kan läsa och avkoda QR-koder har kodernas användningsområden ökat.

Koderna kan bl. a. hittas på reklamskyltar och i tidningsannonser, där läsaren kan scanna in en QR-kod med sin mobiltelefon som då öppnar en webbsida med erbjudanden eller mer information.

På flera håll i världen, t. ex. i Japan och Uruguay, används QR-koder på gravstenar för att ge information om de avlidna personerna. I Sverige är Harplinge kyrkogård i Halland först med QR-koder vid gravarna, enligt Sveriges Radios P4 Halland.

Bibliotek har börjat använda QR-koder på böckerna och i detaljposterna i bibliotekets katalog, där QR-koden är en webbadress till bokens detaljpostvisning i mobilwebbkatalogen.

Inom förskola och skola har QR-koder börjat användas som hjälpmedel för barns lärande.

Inom livsmedelsbranschen har produkter börjat ha QR-koder för att visa innehållsförteckning.

QR-kod med kontaktinformation

QR-kod URL till artikel om QR-kod

PAPPER OCH STYGN

